

Lucía Puenzo



*Německý
lékař
a Wakolda*

■ garamond

Německý lékař a Wakolda

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.e-garamond.cz
www.albatrosmedia.cz

■ garamond

Lucía Puenzo
Německý lékař a Wakolda – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.


ALBATROS MEDIA

Ze španělštiny přeložila Jana Novotná.



Programa **Sur**

Obra editada en el marco del Programa “Sur” de Apoyo a las Traducciones del Ministerio de Relaciones Exteriores y Culto de la República Argentina.

Kniha vychází v rámci podpůrného Programu “Sur” pro překlady Ministerstva zahraničních věcí a vyznání Argentinské republiky.

*Německý
lékař
a Wakolda*

Lucía Puenzo

PRVNÍ ČÁST

HERLITZKA

1.

Nastal den, kdy směs chloridu sodného a dusičnanu hořečnatého, s nekonečnou trpělivostí vstříkovaná do každé oční bulvy, navždy změnil směřování vědy. Hromadné sterilizace, vivisekce, neúspěšné pokusy o změnu barvy kůže podkožními injekcemi, a dokonce i ona noc, kdy uvěřil, že se mu konečně podařilo uměle spojit tepny dvojčat a tak vytvořit siamská dvojčata, aby je za několik hodin nato našel, jak v agonii lapají po dechu... všechny jeho nezdary budou zapomenuty, pokud dokáže změnit barvu očí toho chlapce. Tisíckrát si představoval, jak stojí na pódiu lékařských kongresů o rasové hygieně, jichž se zúčastňoval během posledních deseti let, protože vlastní jediné rumunské dvojče s domodra zbarvenou duhovkou (pravou mu spálila přílišná dávka), optické nervy ochromené nadměrným množstvím chemických látek v rukou člověka, který je do něj vpravoval znovu a znovu, dokud ho nevyrve z prostředí. Vídával ho s oholenou hlavou, černé vlasy, znamení jeho původu, překryté árijskou budoucností. Avšak dříve než pochopil, že je to pouhý sen, představy z první životní etapy, v níž bylo vše možné, zastínila pochyby jistota,

že jeho vítězství je jen špičkou ledovce všech změn, které nastanou (až se podaří geneticky modelovat občany celého národa), i když zatím zde existovala pouze rozdrásaná kůže, gangrény a amputace. Miliony, do něho investované, nebudou zbytečné. Pro čistotu krve a genů. Vždyť je to skutečná válka: čistota, nebo míšení.

Posadil se na posteli jako malé dítě, vzrušeně očekávající nový den v zábavním parku. Teprve tam, obklopený skromným zařízením se vrátil k žalostné přítomnosti. Stále ochablější pokožka a ztráta svalové pružnosti přináležely starému muži. Celá jeho existence zšedla, neměnný běh dní a nocí v něm vzbuzovaly jen hnus a tajnou naději, že se něco stane. Někdo mu přijde oznámit, že ho konečně přestali hledat. Celý život věnoval tomu, jak svět zbavit kryš, zatímco nyní se on sám, prchající a zbabělý, zahnaný na okraj samotné existence, začal měnit v jednu z nich.

Život nemůže tak zbídačet, pomyslel si.

Když ho upozornili, že jdou po jeho stopě, neváhal: zmrazil vzorky bakterií ze zbytkových tkání trávicí trubice, na nichž pracoval poslední měsíce, vyšel z laboratoře, zastavil se v bance, kde vybral všechny úspory, a vše zorganizoval tak, aby co nejrychleji zmizel z města. Peníze mu nikdy nebudou chybět: nevyčerpatelné rodinné dědictví roste o příspěvky jeho odvěkého podporovatele, profesora von Verschuera, ředitele Antropologického ústavu v Berlíně. Finanční podporu, kterou potřeboval pro práci, mu vždycky zajistil výměnou za to, že výsledky jeho pokusů obdrží jako první. A nebyl jediný, kdo anonymně napomáhali jeho pohodlnému životu. Věřilo v něj i nadále mnoho lidí. Podporovali jej na dálku, psali mu dopisy, jako by byl jejich spasitelem.

U benzinové pumpy si koupil zásoby a mapu Argentiny a až potom zatelefonoval manželce. Neřekl jí, kam má namířeno. Vysvětlil pouze, že nějakou dobu bude daleko, požádal, aby několik týdnů zůstala u spřátelených manželů, a zavěsil, aby neměla čas odporovat. Řídil deset hodin, a zastavil se až v motelu na předměstí Chacharramendi. Ve skutečnosti neležel mimo ani uvnitř osady: zabíral celý jeden blok. Nevyšel z pokoje do setmění. Jeho španělština byla sice plynná, přesto vytáhl slovník a sešit, do něhož si denně zapisoval korespondenční jazykový kurz. Jako každý, kdo přežil, věděl, že co nejdříve musí zahladit stopy. Myslel spíše jako voják než vědec. V tom ho vycvičili, vymodelovali ho ranami vojenské disciplíny. Ani jediný den nepřestal plnit písemné a ústní úkoly.

„Jsem lékárník,“ opakoval třikrát ve snaze vylepšit svou výslovnost. „Nejraději...po...poslouchám se synem operu.“

Lhal, byl zvyklý pečovat o sebe, i když byl sám. Rysy svého prvorozeného si vůbec nepamatoval. Na jediné fotografii, kterou si schoval, syn teprve žvatlal, nic nevěděl o tom, že jeho otec zasvětil celý život řezničině.

Když už chtěl nahlas odpovědět na další otázku, vyrušil ho výkřik nějaké dívky. Roztáhl zažloutlé záclony a zahlédl, jak si na parkovišti hraje několik děvčat. Dvě roztáčely provaz do kruhu, stále rychleji, a přitom zpěvavě drmolily něco, co mu připadalo jako nějaká mantra, neboť s hypnotizujícím pohroužením opakovaly jednotvárný refrén. Byly snědé, dcery mesticů, všechny krom jedné... Představovala dokonalý exemplář (světlovlasá, bílá pleť, světlé oči), kdyby nebylo její výšky. Na první pohled bylo děvčátko příliš malé na svůj věk, ovšem její končetiny měly běžnou velikost, takže mohlo jít o trpaslici, na druhé straně byly příliš

dlouhé, aby se mohla řadit do kategorie liliputánů; skákala stále rychleji a on v ní viděl příklad nejoblíbenější výzvy ve svých výzkumech: nanismus jako exemplární vyjádření abnormality. Podařilo se jí získat některé árijské geny, ale ne dostatečně, aby přišla o zvířecí rysy. Právě tyhle laboratorní myši ho nejvíc fascinovaly: dokonalé, krom vady, kterou nelze tolerovat.

Jakmile její soupeřka uznala porážku, křikem si vyžadovala pokračování. Její hlas k překvapení neodpovídal její deformitě: byl o oktávu hlubší, než by čekal. Zdálo se, že se nebojí, že by ji provaz mohl udeřit do hlavy nebo do kotníků.

Zdálo se, že se nebojí ničeho.

Téhož večera ji uviděl, jak sedí na chodníku se třemi z těch snědých dívek; bavily se vymyšlením popěveků. Hrály tradiční dráčky. Ve skutečnosti jen ona vyhazovala do vzduchu malé plátěné pytlíčky naplněné zrnky rýže a lapa-la je stejnou rukou, v níž měla připravený další. Pohvizdoval si poslední taktu *E luceram le stelle* z Tosky a zastavil se, aby ji pozoroval. Její pohyblivost a reflexy byly dokonalé, lepší než průměr. Každý její pohyb byl neskutečně živý. Bylo to jasné: snědé dívky byly místní, zatímco blondatá cizinka, bytost z profesionálního cirkusu, si je získala neznámou hrou.

„Lilith, večere!“

„Nemám hlad!“

„Neptám se, jestli máš hlad. Říkám, abys šla večeret!“

Ten, kdo křičel, stál v motelových dveřích, asi třináctiletý chlapec, stejně světlý, temperamentní a nádherně domýšlivý. Šlo bezpochyby o sourozence, i když míry malého jihoamerického Adonise byly dokonalé. V tu chvíli by dal všechno za to, aby poznal otce a prarodiče, aby se mohl

prohrabovat jejich rodokmenem, dokud by nezjistil, kde se na cestě objevil viník a rasa degenerovala.

„Všechno v pořádku, pane?“

Otočil se a uviděl, že majitel motelu ho pozoruje z verandy, kam vyšel, aby si zakouřil. Krom obou světlomasých dětí se zbytek vesnice pohyboval jako ve zpomaleném filmu, v letargii neměnné pouště. To odpoledne spočítal na prstech jedné ruky obyvatele, kteří vytáhli židle na chodník, aby si tam vypili několik šálek maté dřívě, než je temnota zažene zpět do jejich jeskyní.

„Chcete-li večerjet, nedaleko je hospoda.“

„Kde?“

„Dva bloky rovně... Nemůžete ji minout.“

„Bude otevřeno?“

„Pořád.“

Koutkem oka zahlédl dívku, blížila se k němu pohupujíc se v bocích, neustále vyhazovala pytlíček s rýží a chňapala po něm. Pohybovala se ladně jako baletka, nevědomá svých omezení. Její nestydatost byla okouzující. Ještě nikdy mu nedokonalé tělo nepřipadalo tak neodolatelné. Prošla kolem něj ve vzdálenosti menší než jeden metr, a když byla nejbližší, náhle k němu otočila hlavu, podívala se mu do očí a vyplázla na něj jazyk.

Ta ústa, pomyslel si.

Právě ten rys zcela neodpovídal ostatním: rty patřily někomu dvojnásobně vysokému, zuby králíka, vše vlhké a lesknoucí se. Poprvé za celé roky ho vzrušovalo něco tak vzdálené obvyklé zdrženlivosti. Let jednoho pytlíčku prorazil linii vzájemných pohledů a oddělil je od sebe. Rozhodl se ji sledovat, ale nový dotaz ho zarazil.

„Zítřa budete pokračovat v cestě?“

Přikývl, nepřestával pozorovat dvě blondatá těla, která právě zacházela za roh na konci špatně osvětleného bloku domů, jako groteskní zrcadla možných výsledků jediného břicha.

„Vydržte ještě den. Dejte na mě. Blíží se liják.“

„Liják... tady?“

„Zeptejte se ve vesnici, když mi nevěříte.“

Neudělal to, ten večer s nikým nemluvil.

O patnáct minut později večeřel u rohového stolu v účepu, aniž zvedl oči od talíře nechutné čočky. Blondaté děti neviděl, ke svému zklamání. Exempláře, které žvanily kolem něj, byly naprosto jiné než rasa, kterou vídal po měsíce, přestože míšenectví v argentinském hlavním městě dosahovalo úrovně, z níž se dostane jen stěží. Byť by se pokusili o jakoukoliv genetickou očistu. Sám to sdělil Generálovi na jedné z mnoha oslav, na které jej zvali:

„Chcete něco udělat pro svou zemi? Zakažte míšení.“

Všichni se smáli, často považovali jeho návrhy za vtip. Odvahu však nikdy neztrácel, snažil se pochopit, že je málo těch, kdo také mají v sobě statečnost. *Blahořečená budiž víra těch, kdo se odvažují obnovit tvář světa podle svých ideálů*, pomyslel si, ale neodvážil se citovat Pierra Drieua la Rochelle v přítomnosti Generála, který právě pozvedl pohár, aby přivítal nové členy, zatímco on mumlal s ústy ponořenými do šampaňského: *S pýchou zralých ras naše mocná poslušnost přijala tu bolest a nese ve své krvi příliv světové velikosti*. Celá léta si čmáral oblíbené citáty na okraje sešitů. Tváře obklopující ho ten večer mu potvrdily, že mnohde ve světě boj prohrávají. Nevidí škody, které míšenectví způsobuje jejich kontinentu. Že někdy je již příliš pozdě zabránit poruchám dědičnosti, genů v rodokmenu.

Že ve školách se mluví o třídách, nikdy o rasách..., a že jde o rozdílné věci.

Před osmou již byl v posteli.

Možnost, že už neuvidí blondaté děti, ho udržovala bdělého, dokud nesáhl po jednom ze svých sešitů, aby si nakreslil jejich tělesné míry. Bez nejmenšího závanu pochyb, vzpomínky měl ukotvené v paměti. Dokázal si představit strukturu jejich kostí, objem orgánů, čelistní kosti a složení krve. Nikdy je však nepoloží vedle sebe na kovová nosítka, aby je mohl porovnat. Člověku zvyklému dostat vše, co chtěl, připadala pravděpodobnost, že už je neuvidí, nesnesitelná. Deset roků žil v tomto dalekém koutě světa a někdy dokonce překvapil sám sebe, že myslí španělsky. Z Ženevy dorazil jen s tím, co měl na sobě, a s kufříkem se svým nejcennějším pokladem: třemi sešity plnými poznámek z posledních let pokusů s lidmi a s několika podložními sklíčky se vzorky krve. Jeden celník se ho zeptal, k čemu jsou.

„Biologické záznamy,“ odpověděl německy.

„O čem?“

„O pokusech na zvířatech.“

Zadrželi ho, dokud nedorazil do přístavu veterinář, je muž vyprávěl do nejmenších podrobností o svých pokusech s krávami, které donutil, aby rodily dvojčata, kdykoliv to jen bylo možné. Neprozradil, že ve Výzkumném ústavu v Dahlemu chtěli, aby ženy přiváděly na svět dvojčata systematicky, a rasa díky tomu expandovala dvakrát rychleji. Ani to, že na vrcholu optimismu přísahal, že těhotenství omezí na sto pětatřicet dní. Jeho zápal přesvědčil veterináře o výhodách, které nabízejí dvě identická zvířata pro přednostní sledování reprodukce určitých vlastností či tělesných vad. Za léta srovnávacích studií telecích dvojčat –

jedno z nich bylo kontrolní – zjistil, které vlastnosti a nedostatky jsou dědičné geneticky a které jsou plodem okolí. Argentina představovala ideální zemi k hlubšímu zkoumání a snad se mu podaří objevit klíč k mnohačetným těhotenstvím a urychlí množení krav. Veterinář, který skoro nemluvil německy, ohromen přemírou údajů, svolil, aby mu vzorky nebyly odebrány. V přístavu vládl přílišný chaos, než aby se někdo staral o lékaře, vstupujícího do země s pasem Červeného kříže.

„Tady se nebudete nudit,“ prohlásil, než mu dal razítko, celník z německé rodiny, který vše slyšel. „Samozřejmě s krávy.“

„Je jich tady hodně?“

„Miliony.“

„Tolik?“

„Skutečně dokážete, aby se rodily po dvou?“

„Všechno je možné.“

„Dokázali bychom uživit celý svět.“

Usmál se a pokračoval, rozrážeje si cestu mezi množstvím nových příchozích. Ubytoval se v hotelu v Palermu a přestal mluvit o svém životě se stejně vybranou diskrétností jako mnoho jeho kolegů, kteří se o něm zapoměli zmínit v průběhu soudního líčení... Proč také, vždyť ho považovali za mrtvého. On soustředěně a neodvolatelně zmizel, nikdy nepodlehł pokušení polevit ve střehu a za více než deset let se smířil s tím, že nebude v kontaktu se synem. Před odchodem do exilu za oceánem ho viděl pouze jednou a tehdy přikázal nejbližším, kteří setkání zorganizovali, aby synovi namluvili, že ze školy ho nedoprovází otec, nýbrž strýc Fritz. Z Argentiny mu nikdy nenapsal, ani mu neposlal telegram. Uvědomoval si, že přežití závisí na jeho

disciplíně. Zanedlouho se zabydlel v pronajatém pokoji na předměstí Olivos, písemně se rozvedl se synovou matkou, která ho odmítla následovat. Byla jednou z osob v nejbližším okolí, které, jakmile se dozvěděly o jeho úspěších, je nazvaly zrůdnostmi.

Bez toho břemene se rozhodl, že už nemá proč se vracet.

Nenašel by jinou zemi, která by s otevřenou náručí přijala člověka jako on. Za pouhé dva roky se spojil s jednou farmaceutickou firmou, zakoupil dvoupatrový dům ve čtvrti Vicente López, oženil se s vdovou po bratrovi – aby spojením zdvojnásobil milionářské dědictví – a dokonce si dovolil to potěšení zapsat se do telefonního seznamu pravým jménem. Nemusel vystavit svou tvář skalpelu žádného chirurga, ani si změnit jméno jako tolik jiných.

Ale iluze nového života netrvala dlouho. Na každé schůzce mu důrazně připomínali, že honící psi jsou již blízko. Stokrát se ptal, co po porážce dělat. Ti, co přežili, se skrývali ve všech koutech světa, pronásledovaní jako zločinci. Na krku cítil provaz, na němž tolik dalších oběsili. Loveni jako divá zvěř, unášeni v hluboké noci, souzeni a odsouzeni na druhé straně moře, než je zmasakrovali. A nejhorší na tom bylo, že nikdo už nepozvedal hlas k jejich obraně... Byli sami.

Přisahal, že on tak neskončí.

2.

Svívalo – po dvou stech klicích, jimiž se zbavil posledních chemických stop uklidňujícího prostředku, kterým se ponořil do hlubokého spánku minulou noc –, se zastavil pro benzin u pumpy nedaleko silnice vedoucí pouští a zahlédl holčičku z předcházejícího dne; vyskočila z citroěnu naloženého zavazadly, aniž si uvědomila, že její milovaná panenka (realistická kopie šestiměsíčního miminka) spadla hlavou na asfalt, asi v půli cesty k malému tržišti. Šel blíž, až jeho stín přikryl dokonalé panenčino tělíčko: Měla pootevřená ústa a za rty namalovanými pevnou rukou uviděl malinký růžový jazýček. Sklonil se, aby ji zvedl. Jednu ruku jí položil za zátylek a druhou stiskl levý kotník, jako to dělával s mnoha jinými exempláři, které krom toho dýchaly. Prohlédl si ji zepředu a zezadu. Stvořeníčko bylo z porcelánu, s pleť vyhlazenou do jemnosti novorozence. Klinickými očima odhalil několik nedokonalostí, milimetrové stopy, že jde o řemeslnou výrobu (i když bezpochyby použili jako vzor panenku z dovozu, podobnou vídal v rukách mnoha německých dívek z vyšší třídy). Skoro neslyšné tik tak ho přinutilo přiložit k panence levé ucho... Mohly by to být ho-

diny? Ano, potvrdil za chvíli, byly to hodiny. Tikaly schované uvnitř porcelánového tělíčka, upevněné uprostřed hrudi. Účinek ho vyvedl z míry. Panna měla mechanické srdce. Nikdy předtím nestudoval porcelánové tělo tak bedlivě: umělecké dílo se příliš podobalo živému.

„Ta je moje.“

Usmál se, než zvedl oči, autorita v dětských hlasech je vždy protkaná – pro ty, kdo umějí naslouchat – vlákny strachu. Ten její krom toho nesl otisky deformací těla, jehož byla součástí: byl sice hlubší, než by čekal, ale příliš nosový, ostrý a křehký. Lilith stála proti němu s rukama v bok a čelila mu svými sto třiceti centimetry. On byl stále v podřepu a laskavě se o několik centimetrů zaklonil, aby na ni neshlížel shora. Byl zvyklý vážit a měřit tělo jedním pohledem: bylo jí asi osm, pětatřicet kilo, dobře živená, zuby bez kazu, oblečení staré, ale čisté, pokožka, nehty a vlasy nevykazovaly nedostatek vitamínů.

„Odkud je?“

„Moje miminko?“

„Kde ji koupili?“

„Nekoupili ji, udělal ji tatínek.“

„Tvůj tatínek dělá panenky?“

„Někdy.“

„Jak se jmenuje?“

Neznámý si okamžitě získal Lilithinu důvěru.

Nebyla první, kterou oklamal jeho sladký hlas. Usmála se, když viděla, jak fascinovaně si prohlíží její panenku.

„Herlitzka.“

„Her...?“

„...litzka.“

„Rusky.“

„Je to žena.“

„Jde o to jméno... je ruské?“

„Ne, je Argentinka, jako já.“

„Aha,“ poznamenal s německým přízvukem.

„Vrátíte mi ji?“

„Samozřejmě. Je tvoje.“

Velmi jemně, jako by šlo o novorozeně, položil Němec panenku do rukou holčičky.

„Má uvnitř hodinky.“

„Srdíčko.“

„A kdy přestane tlouct?“

„To bude až zadlouho.“

Jose přikývl, ovládl se, nechtěl v tématu pokračovat.

„Je to tvoje dceruška?“

Lilith chvíli zaváhala, pak souhlasila, jako by se rozhodla právě v tom okamžiku.

„A vy... vy máte?“

„Děti?“

„O čem jiném mluvíme?“

Začala s ním jednat jako s hlupákem, nadšená, že mu může dávat rady ze života. Zapomněla na matčin příkaz: nevzdalovat se od bratra.

„Neměla bych s vámi mluvit.“

„Proč ne?“

„Mám to zakázané,“ odvětila a usmála se perleťovým úsměvem víly. „Mluvit s cizími.“

„V tom případě se musíme rozloučit.“

Dívka přisvědčila, ale nepohnula se ani o milimetr. Naopak, studovala ho pomalu, se spikleneckým úsměvem.

„Maminka tvrdí, že stačí, aby bylo něco zakázané, a já to udělám.“

„A je to pravda?“

„Skoro.“

„Co z toho není pravda?“

„Některé věci bych udělala, i kdyby nebyly zakázané.“

„Mluvila bys se mnou, i když je to zakázané?“

„Myslím, že jo.“

„Ale nejsi si jistá...“

„Jo, jasně že jo...“

Nebála se přestávek ani ticha. Ani neodvrátila oči, když se neznámý na ni usmál a přešel ji očima od hlavy k nohám. A jako by původ byl klíčem ke všemu, zeptal se:

„Jak tě to jméno napadlo?“

„Bylo babiččino oblíbené. Chtěli ho dát mně, ale tatínek byl proti.“

„A pojmenoval tě Lilly...“

„Je to Lilith, s T a s H,“ upřesnila jeho malá víla, nadšená, že mu může odporovat. „Znamená to noční příšera.“

Znamená to mnohem víc, pomyslel si Němec.

Příšera temnot, chlípná ďáblice, sídlo vzdoru, pokušení, překračování pravidel a žádostivosti... Nedostávalo se jim však času k objasnování jména. Jejich setkání každou chvíli skončí; tím, že je tak prchavé, je ještě čarovnější. V tu chvíli pochopil tu matoucí Lilithinu deformitu: byla skoro neznatelná, i když nevyhnutelně poznamenala její tělo. Paže a nohy byly jen o několik centimetrů delší než běžná velikost. Poloměr hlavy měřil přibližně o dva centimetry více. Stejně jemně byly postižené oči, ústa a uši. Výsledek byl neblahý: dělal z ní mytologickou osobnost, směs víly a skřítky. Němec přemohl nutkání vztáhnout na ni ruce a ohmatat tvar lebky.

„Jsem vlastně už velká na hraní s panenkami.“

„Velká?“

„Kolik si myslíte, že mi je?“

„Devět,“ zalhal; přidal jí jeden rok.

„Dvanáct.“

„Cože...“

„Nevadí, jsem na to zvyklá.“

„Zvyklá na co?“

„Že jsem starší, než si lidi myslí.“

Lilith z něho nespustila oči, natáhla ruku k jeho zubům, jako by se jich chtěla dotknout. Gestem nestoudné opovážlivosti pronikla prahem jeho rtů a konec ukazováčku opřela o půlmilimetrovou mezeru, kterou měl neznámý mezi předními zuby.

„Máte mezi zuby díru.“

„Vím to.“

„Vidíte? Taky nejste dokonalý.“

Mnozí tvrdili, že zřetelná mezizubní mezera mezi předními zuby je jeho jedinou dovolenou nedokonalostí, jakousi osobní značkou. Ale nikdo si nikdy nedovolil zmínit ji, a už vůbec se jí dotknout. Ani jediná žena, která se kdy přiblížila k jeho ústům, z vlastní vůle nebo donucena, se toho místa nedotkla svým jazykem. Lilith se usmála se slabomyslnou září v očích (měla dokonce jedinečnou barvu duhovky, něco mezi šedivou a žlutou), a on náhle spatřil uvnitř cosi prastarého. Pomyslel si, že je jí víc než pouhých dvanáct. Vypadala, že si uvědomuje, že strká prst do vlčí tlamy. Vlhké břicho ukazováčku si otřela o palec, bezstarostně rozetřela sliny neznámého po ruce. To gesto ho nerozčílilo, nečekane ho vzrušilo, zasáhlo ho silněji než všechna ta sexuální potýkání, kterými si prošel s několika zaměstnankyněmi farmaceutického podniku, kde pracoval.